

οἶνον καὶ μίαν κολουῶν, οἱ δὲ πλησιέστεροι συγγενεῖς καὶ ἀνόν.

Οὕτω διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας ἐλαττοῦνται αἱ δαπάναι τοῦ πενθεροῦ· ἄλλως οἱ πτωχοὶ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ὑποστῶσι τὴν δαπάνην τοῦ γάμου.

Ἀφοῦ ἐτοιμασθῶσι τὰ φαγητὰ, κάθηνται κυκλοτερώς· ἐνῷ δὲ λικνίζουσι τὸ ψητὸν τοῦ νουνοῦ, ἄδουσι·

Τοῦ νουνοῦ μας τὸ ψημμένο ἀπ' τὴν Πόλιν εἶναι φερμένο,
Κι' ἀπ' τὴ Σύρα διαβημένο,
Κι' ὅποιος πάει νὰ τὸ κόψη, τὸ χεράκι του νὰ κόψη,
Καὶ ποτὲ μὴ τὸ γιαιοῖψῃ.

Ἀπ' τὴν Πόλιν ἀπάνω πῆγ᾽, τέτοιο νεῖδ νουνοῦ δὲν εἶδα·
Τέτοιο νεῖδ, τέτοιο πετρίτην,
Τέτοιο καστροπολεμίτην.

Μὲ τὰ κάστρα πολεμάει, ὅσον ν' ἀποστεφανώσῃ.

Εἰς τὴν Πόλιν ἀπάνω πῆγ᾽, τέτοιο νεῖδ νουνοῦ δὲν εἶδα.

Τοῦ νουνοῦ μας ἡ φλοκάτα ἀπ' τὴν Πόλιν εἶναι φερμένη,
Καὶ ὅστι Σύρα διαβημένη, ὅστιν ἀμυγδαλιά ἀπλωμένη.

Οἱ ἀδελφοποιτοὶ λέγουσι πόσα δῶρα ἔφεραν
ὁ νουνοῦς, καὶ ἐνῷ πίνουσιν ἐκ τοῦ οἴνου του ἄ-
δουσι·

Τοῦ νουνοῦ μας τὸ γεμάτο, τὸ ζαχαρομυγδαλάτο,
Τιμημένο καὶ ἀξιωμένο, ὅστο Θεοῦ εὐχαριστημένο.

Ἡ εὐωχία ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ὧρα πολλὰς,
τοῦ οἴνου διὰ τῆς τσότρης ἀδικόπως περιφε-
ρομένου, καὶ τοῦ ἄσματος διακοπτομένου. Οὕτω
δὲ κεκορεσμένοι ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ κρέατος ἀ-
πέρχονται ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν κατοικίαν.

Τὴν Δευτέραν δὲ τὸ πρωῒ, ἀφοῦ αὖθις εὐω-
χήσωσιν οἱ ἄνδρες, ὀδηγοῦσιν αἱ γυναῖκες τὴν
νύμφην εἰς τὴν τράπεζαν φέρουσαι κόσκινον, ἐν
ᾧ ἔθεσαν μανδήλια καὶ περικνημίδας. Ἡ νύμφη
ἄρχεται ἐκ δεξιῶν προσκυνούσα καὶ ρίπτουσα
ἐπὶ τοῦ ὧμου ἐκάστου ἀνδρὸς ἐν δῶρον· εἰς ἀν-
τάλλαγμα δίδουσι τῇ νύμφῃ ἐν ἀργυροῦν νό-
μισμα.

Μετά δὲ ταῦτα ἄρχεται ὁ χορός· ἄγουσι δ'
αἱ γυναῖκες καὶ τὴν νύμφην εἰς τὸν χορὸν, ἣν
θέτουσιν ἐν μέσῳ τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ νουνοῦ,
ἄδουσαι ὡς ἑξῆς·

Ἐῶγα, μανοῦλα πεθερά, νὰ ᾄδῃς τὴ νύφη ὅστο χορὸ
ἦω· σειέται, πῶς λυγίζεται, πῶς βεργοκαμαρίζεται,
Κι' ἀπ' τὸ καμάρν τοῦ γαμβροῦ δὲν σειέται, δὲν λυγίζεται,
δὲν βεργοκαμαρίζεται.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,
Τί σοῦ λέει τ' ἄγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμᾷς τὸν πεθερό σου,
Πάντα τιμημένη νᾶται.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,
Τί σοῦ λέει τὸ ἄγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμᾷς τὴν πεθερά σου,
Πάντα τιμημένη νᾶται.

Νὰ τὴν πῆς, κυράτσα μάνη,
Νὰ σὲ πῆς, κυράτσα νύφη.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,
Τί σοῦ λέει τ' ἄγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμᾷς τὰ ἀνδραδέφτρα,
Πάντα τιμημένη νᾶται.

Νὰ τιμᾷς καὶ τὸ νουνοῦ σου,
Πάντα τιμημένη νᾶται.

Δὲν ἀκοῦς, κυράτσα νύφη,
Τί σοῦ λέει τὸ ἄγιο Βαγγέλιο;

Νὰ τιμᾷς τὸν πεθερό σου,
Πάντα τιμημένη νᾶται.

Μετά τὸ πέρας τοῦ ἄσματος αὐτοῦ παιδίον
ὄχι ὀρφανόν, ἀλλὰ μὲ μάνην καὶ μὲ πατέρα,
χωρίζει τὴν νύμφην ἀπὸ τὸν γαμβρόν· ὀδηγεῖ
αὐτὴν ἡ νυμφεύτρια εἰς τὴν καλύβην, ὅπου ἔρ-
χονται μετ' ὀλίγον καὶ οἱ ἄνδρες, καὶ ἀφαιροῦσι
τὸν κοῦκλον τῆς νύμφης. Ἐπειτα ἐκβάλλουσιν
ἐκ τῶν σάκκων τὴν προῖκα, ἣν ἀπαριθμεῖ εἰς ἀ-
δελφοποιτός· ἀφαιροῦσι δὲ καὶ τὰ μῆλα ἐκ τοῦ
φλαμπούρου, ἅτινα τρώγουσιν οἱ ἀδελφοποιτοί.
Τότε παραθέτει τράπεζαν ἡ νύμφη, δίδουσα
δῶρα μανδήλια, ζῶνας, περικνημίδας, ἀνθ' ὧν
λαμβάνει νομίσματα ἀργυρᾶ. Δίδει δῶρόν τι
καὶ πρὸς τὸν ἀναχωροῦντα κουμπάρον, ἐν προ-
πέμπουν πυροβολοῦντες.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ νύμφη πηγαίνει εἰς τὴν
κρήνην συνοδευομένη ὑπὸ ἑνὸς ἢ δύο παιδίων,
φέρουσα δύο ἀγγεῖα. Κατὰ πρωτον ρίπτει χάλ-
κινόν τι ἢ ἀργυροῦν νόμισμα ἐντὸς τοῦ ὕδατος,
χαίρετίζουσα οὕτω τὴν κρήνην.

Τὴν προσεχῇ Τετάρτην ὑπάγει ἡ νύμφη εἰς
τὸ βεῦμα καὶ πλύνει τὰ τοῦ οἴκου, καὶ ἰδίως
τὰ στρωσίδια.

Οὕτω περατοῦται ὁ γάμος· τὴν δὲ πρώτην
Κυριακὴν τελοῦνται τὰ ἐπιστροφία. Μετὰ τινων
ἀδελφοποιτῶν ἐπισκέπτεται ὁ γαμβρὸς τὸν πεν-
θερόν, ὅπου εὐωχοῦνται· τὴν δ' ἀμέσως ἐπο-
μένην Κυριακὴν ἐπισκέπτεται ὁ πενθερὸς τὸν
γαμβρόν.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σμᾶτλ. Ἰδεῖ φυλλ. 75, σ. 358.]

Πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ ἤθους τοῦ ἀνθρώπου.
συντελοῦσιν ἅπειρα πράγματα, ἐξαρτώμενα κα-
τὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀφ' ἐκάστου ατόμου.
Οὐδεμία ἡμέρα παρέρχεται ἄνευ διδασκαλίας
καὶ ἄνευ προτροπῆς εἰς τὸ κακὸν ἢ εἰς τὸ ἀ-
γαθόν. Οὐδεμία πρᾶξις ὑπάρχει, ὅσον μικρὰ
καὶ ἂν εἶναι, ἣτις δὲν σύρει ὀπισθεν αὐτῆς το-
σούτας συνεπείας, ὥς οὐδεμία ὑπάρχει θριξὶ μὴ
ρίπτουσα σκιά. Ἡ μήτηρ τοῦ Σηλιμμελπένιγ
συνετώτατα ἐπραττεν ὁσάκις συνεβούλευεν αὐ-
τῇ νὰ μὴ ὑποχωρῇ εἰς τὰ μικρὰ πράγματα,
διότι ὅσον καὶ ἂν καταφρονῇ τις αὐτὰ μετὰ
παρέλευσιν χρόνου ἀποκτῶσι δύναμιν καὶ δε-
σποτεῖαν ἐφ' ἡμῶν.

Ἐκάστη πρᾶξις, ἐκάστη σκέψις, ἕκαστον κῆ-
σημα συντελεῖ εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὸ ἤθος,
τάς ἐξεις καὶ τὴν διάνοιαν ἡμῶν, καὶ ἀσκεῖ ἐ-
πίδρασιν ἀναπόφευκτον ἐφ' ὅλων τῶν γεγονότων
τοῦ μέλλοντος· βίου· ὁ χαρακτήρ λοιπὸν τοῦ
ἀνθρώπου ὑφίσταται ἀδιάκοπον ἀλλοίωσιν πρὸς
τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν, ὅτε μὲν ὑφούμενος ὅτε δὲ
ταπεινούμενος. «Δὲν ὑπάρχει, λέγει ὁ Ρουσκέν,
οὐδεμία μωρία, οὐδὲν σφάλμα τοῦ βίου μου, ὅ-
περ δὲν ἐστράφη κατ' ἐμοῦ ἀφαιρέσαν τὴν εὐ-

θυμίαν μου, καὶ μειῶσαν τὰ πλεονεκτήματά μου, ἐνῷ πᾶν ὅ,τι ἐπραξά γενναῖον κατὰ τὸ παρελθόν, πᾶν ὅ,τι ἐθεώρησα ἀγχθὸν καὶ ἐνάρητον μὲ παρηκολούθει κατὰ πόδας καὶ μὲ ἐβοήθει».

Ἀγαθὸν χαρακτηῖρα δὲν δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ ἄνευ προσπαθείας. Ἀπαίτεῖται κατ' ἀνάγκην ἀσκήσεις συνεχῆς, ἀκοίμητον ὄμμα καὶ θέλησις. Ἐὰν ἀπαντήσῃ δυσκολίαις, προσκόμματα, στιγμαῖας ἀποτυχίας, πρέπει ν' ἀγωνισθῇ κατ' αὐτῶν καὶ καταβάλλῃ. Πνεῦμα σταθερὸν καὶ καρδίαν ἀγαθὴν ἔχων, ἃς μὴ ἀποβάλλῃ τὴν ἐλπίδα. Ἡ ἐπιθυμία μόνη τῆς προόδου καὶ τῆς ἀναβάσεως εἰς ὑψηλοτέραν βελτιίδα ἐμπνέει καὶ ζωογονεῖ. Καὶ δόποτι δὲ, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας, δὲν φθάσῃ τις εἰς τὸν σκοπὸν, πάλιν αἰσθάνεται ἑαυτὸν βελτιῶνα.

Ἐκαστος ἡμῶν λαμβάνων ὡς ὁδηγὸν ἑαυτοῦ τὸ φῶς τῶν μεγάλων παραδειγμάτων καὶ πᾶν ὅ,τι εὐγενὲς ὑπάρχει ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον ν' ἀποσκοπῇ καὶ αὐτὸς εἰς μίαν θέσιν πλησίον τῶν μεγάλων πρωτοτύπων.

Ὁ χαρακτηρ κατὰρτίζεται ἐν ταῖς πράξεσιν, ἃς διήθουν καὶ ἐνέπνευσαν ἀρχαί, ἀκεραιότης καὶ πρακτικὴ σύνεσις, διότι ἐπὶ τούτων ἡ ἀτομικὴ θέλησις λαμβάνει τὴν ὑψηλοτέραν αὐτῆς θέσιν, ἐνεργοῦσα ὑπὸ τὰ προσταγμάτων τῆς θρησκείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς λογικῆς.

Καίτοι τὰ παραδείγματα ἀσκούσι πάντοτε μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς μορφώσεως τοῦ χαρακτηῖρος, ἡ δὲ δύναμις τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον στήριγμα αὐτοῦ. Αὕτη μόνη ὑποβοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ βίῳ καὶ δίδει εἰς ἕκαστον θάρρος καὶ αὐτοβουλίαν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἄρξῃ ἑαυτοῦ, ἔλεγεν ὁ Ἀννίηλ ποιητὴς ἐπὶ Ἑλισάβετ, ἡ ἐν τῷ κόσμῳ θέσις αὐτοῦ εἶναι ἡ εὐτελεστάτη. Ἄνευ βοηθοῦ πρακτικῆς δυνάμεως καὶ δραστηκῆς μετὰ θελήσεως μεμιγμένης καὶ συνέσεως, ὧν ἡ μὲν ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν, ἡ δὲ τὸ στέλεχος τοῦ χαρακτηῖρος, ἡ ζωὴ εἶναι τι ἀμφίβολον καὶ ἀσκοπόν, ὅμοιον πρὸς στάσιμον ὕδωρ, ἐνῷ ἀνάγκη νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ ρέον ἀδικκόπως, ὅπερ οὕτω μόνον παρέχει ὠφελείας ἐπὶ τῆς χώρας, ἣν διαβρέχει.

Ὅταν δὲ τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν συνίσταται ὁ χαρακτηρ εἶναι ἡνωμένα διὰ θελήσεως εὐτόλμου, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὑψηλῶν ἐμπνεύσεων διατελούσης, ὁ ἄνθρωπος γενναίως εἰσέρχεται καὶ ἐμμένει εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, ἀδιαφορῶν ἂν τοῦτο ἐπὶνεγκεν αὐτῷ ὕλικὴς προσωρινῆς βλάβης. Τότε δὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐφθάσεν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος. Ὅταν ὅμως κέκμηται ἐνεργητικὸν χαρακτηῖρα, ἀλλ' ἐστερημένον εὐθύτητος καὶ ἀγαθότητος, εἶναι προσωποποίησις τοῦ κακοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δὲ τοῦ εἶδους τούτου καταριθμοῦνται αἱ τρομερώτεραι μάστιγες καὶ οἱ φθορεῖς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι κακοῦργοι, οὓς ἡ Πρόνοια, ἐν ταῖς ἀνεξερευνητοῖς αὐτῆς βουλαῖς, ἐξελέξατο ἐπίτηδες, ὅπως ἐπὶ τῆς γῆς τελέσῃ τῆς καταστροφῆς τὸ ἔργον.

Ὁ εὐγενεὺς χαρακτηῖρος ἄνθρωπος εἶναι εὐσυνείδητος, ἡ δ' εὐσυνείδησις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐν τοῖς ἔργοις, ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν γένει ἐν πάσαις ταῖς πράξεσιν. Ὅταν ὁ Κρόμβελλ ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ Παρλαμέντον νὰ δοθῶσιν αὐτῷ στρατιῶται, ὅπως ἀντικαταστήτῃ τοὺς μισθωτοὺς καὶ τοὺς μεθυστοὺς, οἵτινες εἶχον πληρώσει τὸν στρατὸν τῆς Δημοκρατίας, εἶπεν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ δοθῶσιν αὐτῷ ἄνθρωποι ἔχοντες συνείδησιν τῶν πράξεων τῶν.

Ἡ ἐνεργὸς θέλησις εἶναι ἡ ψυχὴ ὅλων τῶν μεγάλων χαρακτηῖρων. Ἐνθα εὐρίσκεται, ὑπάρχει ζωὴ, ἐνθα δὲν εὐρίσκεται, ἀδυναμία καὶ ἀποθάρρυνσις. Ὁ ἰσχυρὸς θελήσεως ἀνὴρ καὶ τὸ ρέον ὕδωρ χαράσσει τὴν ἐκυτοῦ πορείαν, λέγει παροιμία τις. Ὁ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοικύτης θελήσεως ἐμπνεόμενος, οὐ μόνον αὐτὸς γινώσκει ποῦ φέρεται, ἀλλὰ σύρει καὶ τοὺς ἄλλους ὀπισθέν του, ἐλκύει τὸ σέβας αὐτῶν, τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ὑποταγὴν. Τοιοῦτοι ἄνδρες ἦσαν ὁ Ἑρρίκος Δ', ὁ Τυρένσιος, ὁ Κρόμβελλ, ὁ Βασιγκτόν, ὁ Βελλινγκτόν. Τὰ παραδείγματα δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀνδρῶν ἔχουσι τι τὸ ἐπιδημικόν· ὁ γενναῖος ἀνὴρ ἐμπνέει γενναϊότητα εἰς τὸν δειλὸν καὶ ἀναγκάζει νὰ βαδίξῃ ὀπισθέν του· Ὅλοι οἱ ναῦται, οἵτινες εἶχον ἐπὶ κεφαλῇ· αὐτῶν τὸν Νέλσωνα, ἡσθάνοντο ἐκυτοὺς ἐμπνεομένους ὑπὸ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου.

Εἰς τινὰς περιστάσεις ὁ χαρακτηρ ἐνεργεῖ ὡς διὰ μαγείας, ὡς ἂν οἱ κεντημένοι αὐτὸν ἄνδρες ἦσαν τὰ ὄργανα υπερφυσικῆς τινὸς δυνάμεως. Ὁ Πομπήτιος εἰλεγεν· ἀρκεῖ νὰ κτυπήσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Ἱταλίας, ὅπως συναθροίσω στρατόν. Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου Ἑρμίουτου πᾶσα ἡ Εὐρώπη ἐξηγέρθη καὶ ὤρμησεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Λέγουσι περὶ τοῦ Καλίου Ὁμάρ ὅτι ἡ ῥάβδος του ἐνέπνευσε πλείονον τρόπον, παρὰ τὸ ξίφος ἄλλων τινῶν. Τὰ δνόματα μόνον τινῶν ἀνδρῶν ἀντηχοῦσιν ὡς φωνὴ σάλπιγγος.

Ἡ ὁδὸς, ἣν διήνυσαν καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον μεγάλοι τινὲς ἄνδρες, μένει ὡς μνημεῖον διαρκὲς τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Ὁ ἄνθρωπος θνήσκει καὶ ἐξαφανίζεται, ἀλλ' αἱ γυνῶμαι αὐτοῦ καὶ αἱ πράξεις ἐπιζῶσι καὶ χαράσσουν ἐπὶ τῆς φυλῆς του ἀνεξάλειπτα σημεῖα. Οὕτω δὲ παρατείνεται καὶ δικαιώνεται ἡ πνοή, ἡ ζωογονήσασα τὸν βίον του, αἱ δὲ γυνῶμαι αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ὑποτυπούμεναι συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὴν ὄψιν τοῦ μέλλοντος. Φάροι ἀληθεῖς ἀνθρωπίνης προόδου, κληθέντες φαῖνα-

ται ἐπίτηδες ὅπως φωταγωγήσωσι τὴν ἡθικὴν ἀμυροφίαν τὴν περιβάλλουσαν αὐτοὺς, διαχέουσιν ἐτι μετὰ θάνατον τὸ φῶς αὐτῶν ἐπὶ τὰς μεταγενεστέρους γενεάς.

Φυσικὸν δ' εἶναι νὰ τιμᾷ τις τοὺς ὄντως μεγάλους τούτους ἀνθρώπους· διότι καθυγιαίνουν τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀνήκουσι, σύρουσιν ὀπισθέν των οὐ μόνον τοὺς συγχρόνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταγενεστέρους· τὸ δὲ ἔνδοξον παράδειγμά των, αἱ σκέψεις καὶ τὰ ἔργα καθίστανται ἡ κληρονομία τῆς φυλῆς των. Συνδέουσι τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ παρασκευάζουσι βέλτιον μέλλον. Ἀρρυσὶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν σημαίαν τῶν ἀρχῶν, ὑποστηρίζουσι τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν καὶ ἐμφυσῶσιν εἰς τὰς ψυχὰς παραδόσεις καὶ ὁρμὰς ἀγαθὰς καὶ εὐγενεῖς. Οὗτοι εἶναι οἱ ἐργάται τῆς ἱστορίας, οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ τυποῦσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν ᾧ ἔζησαν, καὶ εἰς τὸ ἔθνος, ἐξ οὗ παρήχθησαν, τὴν σφραγίδα τῆς ἰδίας αὐτῶν διανοίας.

Ὅπως ὁμοῦ ἐκτιμῶμεν τὰς ἀρετὰς ἐνὸς ἔθνους, δὲν πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν τοὺς μεγάλους μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὸν χαρακτῆρα, τὸν ὅποιον ἔχουσι καὶ τὰ πλήθη αὐτοῦ. Ὅταν ὁ Βάσιλεὺς Σκῶτ συνέστησεν αὐτὸν εἰς πολλοὺς τῶν φίλων του, καὶ εἰς αὐτοὺς ἐτι τοὺς ἀπλοῦς χωρικοὺς· «Θὰ δεῖξω ὑμῖν, εἶπεν ὁ Σκῶτ εἰς τὸν Ἱρδιγκ, τινὰς τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀληθῶν χωρικῶν Σκώττων. Δὲν γνωρίζεται ἔθνος τι μόνον διὰ τῶν εὐγενῶν ἀνθρώπων, διὰ τῶν ὁραίων Κυρίων καὶ Κυριῶν, διότι οὗτοι εὐρίσκονται πανταχοῦ, καὶ πανταχοῦ εἶναι ὅμοιοι». Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ ἱερεῖς παριστῶσι τὴν διανοουμένην δύναμιν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἰδρύουσι βιομηχανικὰ κατὰστάματα καὶ ἀνοίγουσι νέας στάδια, καθὼς καὶ ἡ πληθὺς τοῦ ἐργατικοῦ ὄχλου, μετὰ τὸ τοῦ ὀποίου ἀναφαίνεται ἐνίοτε τὸ ἀληθές ἐθνικὸν πνεῦμα, αὐτοὶ ὄντως ἀποτελοῦσι τὴν ζωικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀληθῆ βάσιν μιᾶς χώρας.

Καὶ τὰ ἔθνη καθὼς καὶ τὰ ἄτομα ἔχουσι τὸ ἴδιον ἦθος, δι' οὗ ἀναγνωρίζονται. Ἐν ταῖς συνταγματικαῖς μάλιστα κυβερνήσεσιν, ἐν αἷς ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κκοῦνται εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ὁ ἐθνικὸς χαρακτῆρ ἐξαρτᾶται φυσικῶς ἀπὸ τὰς ἡθικὰς ιδιότητος μᾶλλον τοῦ μεγάλαιτέρου ἀριθμοῦ, παρὰ τοῦ μικροτέρου. Τὰ αὐτὰ δὲ προσόντα τὰ δρίζοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀτόμων, δρίζουσι καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἔθνων· ἔθνος εἰς τὸ ὅποιον δὲν ἀπαντᾶται εὐλικρίεια, τιμὴ καὶ θάρρος, τὸ ὅποιον δὲν ἀποβλέπει εἰς ὑψηλοὺς σκοποὺς, ὀλίγον ἐκτιμᾶται ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν.

Οἱ θεσμοί, ὅσον κολοὶ καὶ ἂν εἶναι αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς, δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως χαρακτηρίσωσι τὸν τύπον τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι κατὰ μέρος λαμβανόμενοι καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐμπνέονται. Ἡ κυβέρνησις ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι καλλιτέρα τοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον διοικεῖ. Ἐὰν τὰ πλήθη ἔχωσιν ὑγιᾶ συνειδήσιν, ἡθικότητα καὶ ἀγαθὰς ἐξεις, τὸ ἔθνος θὰ διευθύνεται ἐντίμως καὶ εὐγενῶς, ἀλλ' ἔὰν τούτων εἶναι διεσθαρμένα, ἐγωῖστικά, ἀνευσυναίσθητος τῆς τιμῆς, ἔὰν δὲν ἀναγνωρίζωσιν οὔτε πίστιν οὔτε νόμον, ἡ δεσποτεία τῶν φαύλων καὶ τῶν πονηρῶν θὰ ἐπέλθῃ ὡς ἀναπόφευκτος συνέπεια.

Τὸ μόνον πρόγραμμα, ὅπερ δύναται νὰ ἐγείρῃ τις εἰς τὸν δεσποτισμὸν τῆς δημοσίας γνώμης, εἴτε ἐκ τῆς πλειοψηφίας ἀπορρέει, εἴτε ἐκ τῆς μειοψηφίας, εἶναι ἡ πεφοτισμένη ἀτομικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἄκρα καθαρότης τοῦ χαρακτῆρος· ἀνευ τούτου εἰς τὸ ἔθνος δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀνδρική ἰσχὺς, οὔτε ἀληθὴς αὐτονομία. Τὰ πολιτικὰ δὲ δικαιώματα ὅσον καὶ ἂν εἶναι πλήρη δὲν δύναται νὰ ὑψώσῃ λαὸν ἔχοντα μέλη διεσθαρμένα. Ὅσω τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἶναι πλήρες καὶ σεβαστὸν, τόσω ὁ ἀληθὴς χαρακτῆρ τοῦ λαοῦ ἀντανεκλάται ὡς ἐπὶ κατόπτρου εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν κυβερνήσιν του. Ἡ πολιτικὴ ἡθικὴ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπαρξιν μόνιμον, βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς ἀνθρωπικότητος. Ἡ ἐλευθερία αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἐν ταῖς χερσὶ λαοῦ διεσθαρμένου ἀποβαίνει κακὸν, καὶ ἡ εὐλικρίεια τοῦ τύπου καθίσταται μόνον πρόφρασις πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἀθεμιτοεργίαν.

Οἱ λαοὶ καθὼς καὶ τὰ ἄτομα μέγα στήριγμα εὐρίσκουσι καὶ δύναμιν εἰς τὰ αἰσθήματα τὰ ὅποια κατεῖχον ἔνδοξον φυλὴν, τῆς ὁποίας ἐκληρονόμησαν τὸ μεγαλεῖον καὶ φρεσίλουσι νὰ διαιωνίσωσι τὴν δόξαν. Ἐχει μεγίστην σημασίαν εἰς ἔθνος τι ἡ ὑπαρξὶς ἐνδόξου παρελθόντος πρὸς τὸ ὅποιον ν' ἀτενίζῃ, διότι ἐξ ἐκείνου ἀντλεῖ τὰ συστατικὰ τῆς ζωῆς του διὰ τὸ παρὸν, δι' ἐκείνου ὑψοῦται καὶ ἐκ τῆς μνήμης τῶν μεγίστων γεγονότων, τῶν εὐγενῶν κόπων, τῶν γενναίων ἐπιχειρήσεων τῶν προγόνων του θὰ ἐμπνέεται. Ἡ ζωὴ τῶν ἐθνῶν ὡς καὶ ἡ τῶν ἀτόμων εἶναι μέγιστος θησαυρὸς πείρας· ἡ καλὴ αὐτοῦ χρῆσις ἄγει εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόσδοον, ἡ δὲ κακὴ γεννᾷ ὀνειροπολήματα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σήμερον καλεῖται φιλοπατρία, κατὰ μέγα μέρος εἶναι μίγμα μανίας καὶ στενῶν σκέψεων. Ἡ ψευδοφιλοπατρία δὲ αὕτη ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἐθνικῶν προλήψεων, τῆς ματαιότητος καὶ τοῦ μίσους· οὐχὶ διὰ τῶν πράξεων ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγυρτείας· χειρονομεῖ, καὶ διὰ κραυγῶν καὶ ὕλακων ἀπελπισίας ἐπικαλεῖται βοήθειαν· περιφέρει σημαίας καὶ φάλα-

λαίψματα' ἀδιακόπως δὲ καλαναρχῇ τροπάρια ἐπὶ τῶν τεθαμμένων ἐθνικῶν συμφορῶν καὶ πρὸ πολλοῦ ἰαθέντων δεινῶν. Τοιαύτη φιλοπατρία εἶναι μία τῶν μεγίστων ἀρῶν, αἵτινες δύνανται ποτε νὰ ἐμπέσωσιν εἰς τινὰ χώραν.

Ἡ ἀληθὴς φιλοπατρία ἰσχυροποιεῖ καὶ ὑποὶ τὰ ἔθνη διὰ μεγάλων ἔργων, διὰ τῆς ἀνάνου ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, διὰ τοῦ ἐγκρατοῦς, ἐν-πύμου καὶ εὐθυδίκου βίου, καὶ διὰ τῆς μὴ παραλείψεως πάσης ὠφελείας, ἣν δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῶν ἐπιτηδείων εὐκαιριῶν, ὅπως ὁδηγήσῃ τὸ ἔθνος εἰς τὴν ἀληθὴ πρόοδον.

Τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἄτομα δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται κατὰ τὸ ἀνάστημά των.

Ὅπως ἔθνος ἀναδειχθῇ μέγα δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχη εὐρεῖαν ἑκτασιν, ἀν καὶ ἡ ἑκτασις ἐνίοτε συγχέεται μετὰ τοῦ μεγαλείου. Ἐθνος δύναται νὰ εἶναι μέγιστον ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν καὶ ὅμως νὰ στερεῖται τοῦ ἀληθοῦς μεγαλείου. Ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἦτο μικρὸς, ἀλλ' ἡ θέσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπίδρασις, ἣν ἥσκησεν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ κόσμου, ἦτο μεγίστη· ἡ Ἑλλάς δὲν ἦτο μεγάλη· σύμπας ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀττικῆς ἦτο ἐλάχιστος τοῦ τῆς κομητείας τοῦ Λαγκαστέρ, αἱ Ἀθηναὶ εἶχον ὀλιγωτέρους κατοίκους τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀλλ' ὁποῖον μεγαλεῖον ἐν τῇ τέχνῃ, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ!

Ὅτι ὅμως κατέστησεν ἀσθενεῖς τὰς Ἀθῆνας καὶ ἐπῆνεγκε τὴν πτώσιν εἶναι ὅτι οἱ πολῖται αὐτῶν δὲν εἶχον ἀληθὴ οἰκογενειακὸν καὶ οἰκιακὸν βίον, καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν ἦτο πολλὸ ἐλάχιστος τοῦ τῶν δούλων· οἱ πολιτικοὶ αὐτῶν ἄνδρες εἶχον ἦθελ εὐμετάβλητα, ἀν οὐχὶ διεφθαρμένα, αἱ δὲ γυναῖκες, καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον καλῶς κατηρτισμένοι, δὲν ἦσαν ἀγνῆ· ἐκ τούτου ἡ πτώσις κατέστη ἀναπόφευκτος, καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον ὑπῆρξε ταχυτέρα τῆς ἀνυψώσεως.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν Ῥώμην. Ἡ παρακμὴ αὐτῆς καὶ ἡ πτώσις ἀποδίδονται εἰς τὴν καθολικὴν διαφθορὰν τῶν πολιτῶν τῆς, εἰς τὸν μανιώδη ἔρωτα πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν ἀργίαν, διότι ἡ ἐργασία ἐπὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Ῥώμης ἐπεφυλάχθη ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς δούλους. Οἱ πολῖται αὐτῆς ἔπαυσαν ὑπερηφανεύμενοι ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς τῶν ἐνδόξων αὐτῶν προγόνων καὶ ἡ αὐτοκρατορία ἔπεσε, διότι δὲν ἦτο ἀξία νὰ ζῇ. Οὕτω τὰ δεινὰ ἔθνη καὶ ἐκλελυμένα, τὰ προτιμῶνται, ὡς λέγει ὁ γέρον Βούρτεν, νὰ χάνωσι μίαν λίτραν αἵματος ἐν μονομαχίᾳ, παρὰ μίαν σταγόναν ἰδρώτος ἐν ἐντίμῳ ἐργασίᾳ, εἶναι καταδεδικασμένα εἰς ἀναπόφευκτον θάνατον, πέπρωται δὲ εἰς τὰ φιλόπονα νὰ ἔλθωσι νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ἐκείνων.

Ὅταν ὁ Λουδοβίκος ΙΓ' ἠρώτησε τὸν Κολ·

ἑρτον πῶς, βασιλεύων τῆς Γαλλίας, χώρας μεγάλης καὶ πολυπληθοῦς, δὲν ἠδυνήθη νὰ κατακτήσῃ τὴν Ὀλλανδίαν, χώραν τόσῃ μικράν, ὁ ὑπουργὸς ὑπέλαβε· διότι, Μεγαλειότατε, τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς κράτους δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐνοικοῦντων· ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ, διότι εὗρεν ἀντίστασιν εἰς τὴν φιλοπονήαν, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν Ὀλλανδῶν.

Ὅταν ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ δὲν βελτιῶται, τὸ ἔθνος ἐκεῖνο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγγίζον πρὸς τὴν ἀπώλειάν του. Ὅταν παύσῃ νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ ἀσκῇ τὰς ἀρετὰς τῆς εὐλογισίας, τῆς τιμιότητος καὶ δικαιοσύνης, δὲν εἶναι ἄξιον νὰ ζῇ.

A. M.

ΦΥΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ

Ἑρμισθεῖσα ὑπὸ Γ. Παλαμᾶ.

Μὴ ἀρκοῦμενος ὁ ἄνθρωπος εἰς μόνον τὰ φυσικὰ προϊόντα, ἅτινα τῷ παρέχει ἡ χώρα ἐν ᾗ κατοικεῖ, ἐγκλιματίζει καὶ ἐκάστην φυτὰ καὶ ζῶα ξένων χωρῶν· καταστρέφων δ' ἐκ τῶν ἐγχωρίων πάνθ' ὅσα θεωρεῖ ἄχρηστα ἢ ἐπιβλαβή, τείνει βαρμηδὸν νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀρχικὴν ὄψιν τῆς φύσεως.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐκουσίως ταύτης παρεμβάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ὁρμεμφύτου μεταναστεύσεως τῶν ζώων, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα φυσικὰ μέσα, δι' ὧν ζῶα καὶ φυτὰ ἐγκλιματίζονται εἰς χώρας ἀπωτάτας· τοιαῦτα δ' εἰσὶ τὸ ὕδωρ, ὁ ἀήρ, τὰ ζῶα καὶ αὐτοὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀγνοίᾳ του.

Τὰ μεγάλα ρεύματα τῶν ὑδάτων, ὁ Γάγγης, ὁ Κόγκος, ὁ ποταμὸς Ἀμαζών, ὁ Ὀρινόκος καὶ ὁ Μισσισιππὴς κυλινδοῦσιν εἰς τὴν θάλασσαν νήσους περιεχούσας πληθὺν ζῳικῶν ὄντων. Συχνάκις ἀπαντῶνται εἰς τὰς θαλάσσας εἰς ἀπόστασιν χιλιάδων μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς σωροὶ φυτῶν ἐπιπλέοντες εἰς τὰ ὕδατα καὶ χρησιμεύοντες ὡς σταθμοὶ μικρῶν κογχυλίων μὴ δυναμένων ἐπὶ πολὺ νὰ κολυμβῶσι. Κατὰ δὲ τὰς Μολούκκας καὶ Φιλιππῖνας νήσους οἱ θαλασσοπόροι παρετήρησαν πολλάκις μετὰ τὰς καταιγίδας σωρεῖαν ζῶων ἐπιπλέοντων ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ προσομοιάζουσιν νήσον. Καὶ τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ βροίθουσιν ὁμοίως κορμῶν δένδρων πεπληρωμένων ἐσωτερικῶς ἀπὸ νέμφας ἐντόμων καὶ ὡὰ μαλακίων καὶ ἰχθύων. Ἐνίοτε σάβροι καὶ πτηνὰ ταξειδεύουσιν ἐπὶ τῶν δένδρων τούτων ἀπὸ ζώνης εἰς ζώνην. Εἰς δὲ τὴν νήσον τοῦ ἀγίου Βικεντίου ἡμέραν τινα ἀνευρέθη παρμεγέθους βόας περιεिलιγμένους εἰς κορμὴν κέδρου, ἣν εἶχον ἀποσπάσει τὰ κύματα ἀπὸ τὰ δάση τῆς Βρασιλίας· οὐχὶ δὲ σπανίως τὸ μέγα ρεῦμα τοῦ